

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну**

**ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІТЕРАТУРНИХ
ОБРАЗІВ ЗАСОБАМИ РЕАЛІСТИЧНОЇ ОРИГІНАЛЬНОЇ
ГРАФІКИ /
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF LITERARY IMAGES
BY MEANS OF REALISTIC ORIGINAL GRAPHICS**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент 16-421 групи
Спеціальності 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація
Освітньо-професійної (наукової)
програми Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Щербаков Нікіта Андрійович

Керівник доцент Курак С.П.
Рецензент доцент Думасенко С.А.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти оригінальної графіки	5
1.1. Оригінальна графіка як вид образотворчого мистецтва.....	5
1.2. Види і техніки графічного мистецтва.....	9
РОЗДІЛ 2. Особливості створення творчої роботи за мотивами літературного твору	14
2.1. Пошуки концептуального рішення	14
2.2. Етапи виконання кваліфікаційної роботи	16
ВИСНОВКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21

ВСТУП

Актуальність теми. У наш час відбувається відкриття нової епохи графічного мистецтва, у зв'язку з цим особливий інтерес представляє пошук тонкощів психологічної характеристики літературних образів засобами оригінальної графіки. Мотив книги для цих пошуків ми обрали повість-антиутопія Джорджа Оруелла, написана у 1943-1944 роках, Колгосп тварин (або в інших українських перекладах також: «Скотоферма», «Хутір тварин», «Ферма Рай для тварин»)

Ця книга є філософсько-фантастичною казкою, у ній йдеться про революцію, яка відбулась на фермі. Революція тварин проти людей. В повісті відображено переродження революційних принципів і програм, тобто поступовий перехід з ідей загальної рівності і побудови утопії до диктатури і тоталітаризму.

«Колгосп тварин» – це притча, алегорія на всі революції світу які відбувалися на протязі всієї історії людства.

Ми живимо у дуже не простий час, коли оригінальні витвори мистецтва замінюються комп'ютерними технологіями, що поступово витісняють класичні техніки у мистецтві.

Сьогодні, у століття інформацій і технологій, людство все більше і більше починає використовувати техніку і комп'ютерні прилади в різних сферах своєї життєдіяльності. На превеликий жаль це стосується і образотворчого мистецтва. Сучасні художники все частіше і частіше використовують засоби "технічного прогресу" для досягнення художньої виразності. Це особливо стосується і такого виду пластичного мистецтва як графіка. Зараз графічні техніки такі як ксилографія, офорт, техніки оригінальної графіки поступаються місцем комп'ютерним технологіям, тощо.

На нашу думку, сьогодні актуальними залишаються проблема збереження та використання оригінальної графіки.

Набуте надбання видатних майстрів які працювали у графічних техніках, такі як Альбрехт Дюрер, Рембрандт ван Рейн, Франсіско Гойя, Гюстав Доре, Фаворський Володимир та інші є важливим як з точки зору культурно-естетичного надбання, так і для подальшого розвитку графіки як виду образотворчого мистецтва. Володіння сучасними технологіями у всіх видах діяльності є невід'ємною частиною нашого життя. Однак збереження традицій та опанування технологій минулого того чи іншого виду образотворчого мистецтва є дуже важливим та цінним, оскільки пам'ятати своє минуле – означає мати майбутнє.

Вищезазначене зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи

«Психологічна характеристика літературних образів засобами реалістичної оригінальної графіки».

Мета роботи полягає в створенні творчої роботи за мотивами літературного твору Д. Оруела в техніці оригінальної графіки.

Поставлена мета **кваліфікаційної** роботи передбачає вирішення таких завдань:

- дослідити літературні джерела з теми;
- розкрити сутність графіки як виду образотворчого мистецтва;
- дослідити графічні види та техніки ;
- визначити концепцію твору;
- висвітлити етапи створення творчої роботи .

Об'єктом дослідження – процес виконання графічного твору.

Предмет дослідження – використання оригінальної графіки в творчій роботі.

Структура роботи. Кваліфікаційна роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Методи дослідження. Узагальнення літературних джерел з історії появи і розвитку графічного мистецтва; теоретичний аналіз літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРИГІНАЛЬНОЇ ГРАФІКИ

1.1. Оригінальна графіка як вид образотворчого мистецтва

Графіка – давній вид образотворчого мистецтва, для якого характерна перевага ліній і штрихів, використання в роботі контрастів білого і чорного. Графічні твори можуть мати як монохромну, так і поліхромну гаму.

Люди завжди прагнули до краси, знаходячи високу насолоду в творчості. Найбільш традиційним різновидом графіки й досі залишається малюнок. Витоки малюнку можна знайти у наскельному живописі неоліту, у античному вазописі в середньовічній мініатюрі. Основою для малюнку у різні часи історії слугували вологий пісок, волога глина, плоске каміння. З часом малюнки перенесли на керамічні вироби і тканини. В Давній Греції головними виразними якостями графіки були лінії і силуети (античний чорно-фігурний вазопис, червоно-фігурний вазопис).

Що стосується графіки, як виду тиражного мистецтва, то загальновідомо, що ще стародавні єгиптяни й асирійці вирізували в дереві певні зображення, знаки або символи, а потім відбивали їх на цеглі, посуді різних тканих тощо.

В давній Індії вирізували на дереві візорунки, які друкували на кольорових тканинах. На Сході ще задовго до нашої ери японцям і китайцям також було відоме вирізування на дереві та печать на примітивних видах паперу та різних тканинах. На Заході стародавні греки і римляни вживали дерев'яні печатки для поміток на предметних

обладнаннях, на тваринах і рабах. Знаками та символами зображали тварин і різні предмети оточення[4].

Розвиваючись протягом століть графіка як вид мистецтва набувала самобутності та збагачувалась різними техніками та новими прийомами.

У процесі свого розвитку у графіці все більше почалося використання кольору. У різній літературі по мистецтвознавству існують різні точки зору, думки з приводу виникнення та статусу графіки. В одних джерелах мистецтвознавці зазначають що графіка — це вид живопису, а в інші пишуть навпаки що графіка це окремий вид образотворчого мистецтва. Графіку по праву можна вважати основою всіх образотворчих мистецтв. Адже основним засобом створення художнього образу у графіці виступає найбільш простий для людини спосіб відтворення побаченого – лінія, штрих, які творять контур предмету або фігури . [8]

Вивчаючи історію цього виду мистецтва можна зазначити що ще у Стародавній Греції та у Стародавньому Єгипті був відомий такий вид графіки як гліптика. Гліптика це мистецтво різьблення на дорогоцінних і напівкоштовних матеріалах (наприклад різні коштовні камені такі як агат, тапаз, апсидіант тощо) які оздоблювались виграверованими малюнками і написами. Отже разом із єгипетськими техніками відбивання візерунків на різних видах тканин чи кожи, гліптика поклала початок такому виду графіки як друкована або тиражна.

В Європі цей вид образотворчого мистецтва з'явився в кінці XIV століття, після винаходу друку і поширення паперу. Найдавніший вид друкованої графіки – гравюра по дереву або ксилографія, тобто нанесення малюнка на поверхню дерев'яної дошки, покритої захисним ґрунтом, після чого різні частини малюнка в залежності від задуму автора вирізалися за допомогою металевих різців, а ті опуклі частини малюнка що залишилися покривалися фарбою і вручну друкувались на спеціальному папері. Ця техніка успішно розвивалася у XV столітті,

нею досконало володів видатний німецький художник майстер гравюри Альбрехт Дюрер, серед його найвідоміших творів це ксилографії «Апокаліпсис», «Великі страсті», «Малі страсті» та «Життя Марії».

Приблизно в цей же час в Європі з'являється гравюра на міді. Гравюра на міді у технічному плані більш складна ніж ксилографія. Для того щоб зробити гравюру на міді майстер брав мідний лист на якому вирізав різними різцями малюнок. Потім матрицю (а саме так називають любу поверхню для гравюри) підігривають спеціальною лампою та наносять на поверхню краску. Згодом з опуклих частин краску видаляють за допомогою ганчірки, краска залишається у глибоких частинах гравюри. На останньому етапі до пластини прикладають товстий ніж звичайний вологий папір і прокатують роботу під пресом. Перевага гравюри на міді є у тому що матрицю можна використовувати безліч разів на відміну від ксилографії в якій дерев'яна поверхня з часом може пошкодитися[5].

З часом ускладнилися засоби друкованої графіки – офорт, літографія, ліногравюра тощо. Інший різновид графіки – гравюра або естамп (станкова графіка).

Існує дуже багато різновидів гравюри. Це гравюра на дереві та лінолеумі (ксилографія та ліногравюра), гравюра на металі, пунктирна манера, м'який лак, суха голка, офорт, літографія. При цьому висока художня вартість віртуозно виконаних малюнків не втратилася. Це довели дорогоцінні малюнки геніїв від італійського Відродження і бароко наприклад малюнки Леонардо да Вінчі, Боттічеллі, Рафаеля Санті, Мікеланджело, Босха і Грюневальда, Франсіско Гой,

Наприкінці XVIII століття в графіці, як і в інших видах мистецтва, відбуваються значні зміни. На початку XIX століття графічне мистецтво вступає в новий етап свого розвитку. Внаслідок зростання антифеодалного руху у народних мас виникають нові революційні ідеї,

які впливають і на формування мистецтва. Провідне місце тепер займає як і станкова так і тиражна графіка.

Сучасне мистецтво у своїй ширині й глибині репрезентоване багатьма мистецькими гуртами. Ці гурти, хоч ідуть різними мистецькими шляхами, прямують до одної мети: прагнуть знайти пластичний вислів українського мистецтва, поглибити його формальні цінності і внести їх у скарбницю світового мистецтва.

У ХХ столітті як не прикро але перше слово було за технічним прогресом, тобто з'являлися нові технічні засоби які з одного боку залишили графіку у стороні а з іншого дали товчок до нового розвитку.

Наприклад, якщо на початку століття використовували твори, виконані тушшю на тонкому батисті, то в середині століття стало можливим оперативно виготовляти необхідну кількість копій з оригіналу, зображені олівцем на аркуші паперу. Також з'являлися нові матеріали які на першу думку ніяк не пов'язані з мистецтвом. Такі як наприклад пластмаса. Вона вимовлялась виключно у будівництві та промисловості. Але їй характеристики нічим не уступали а інколи навпаки перевершували такі матеріали як дерево та мідь. Художники графіки звернули на це увагу бо дерев'яна дошка не довговічна а процес створення гравюри на міді досить кропіткий та важкий. Пластмаса навпаки досить довговічний матеріал і потребує мінімум ресурсів і матеріалів. Тому художники графіки почали використовувати пластмасу у тиражній графіці. Ця техніка згодом набула назви ліногравюра[5].

Також величезні зміни у графічній світ принесли такі винаходи як принтери та комп'ютери. Стало можливим створювати і розмножувати зображення завдяки комп'ютерним технологіям. Почалася ера масового споживання та комп'ютеризації.

Отже, дослідивши історію розвитку графіки як виду образотворчого мистецтва можна сказати що, графіка пройшла великий шлях свого становлення. Від примітивних наскельних малюнків епохи

неоліту через античність і давній Єгипет, проходячи етап формування у пізньому середньовіччі та свого становлення у Новому часі. Графічне мистецтво завдяки митцям не стояло на місці, але постійно розвивалося та шукало нові засоби виразності.

1.2. Види і техніки графічного мистецтва.

Графіка як вид мистецтва також має своє ділення на оригінальну або станкову та тиражну або її ще називають друкована. Станкова графіка відрізняється від тиражної тим що, завжди уявляє з себе оригінальний та неповторний витвір мистецтва(звідси і назва Оригінальна графіка) який часто виконаний власноруч, використовуючи різні графічні матеріали такі як туш, перо, акварель, тощо, і виконана в одному екземплярі. А відмінність тиражної графіки у тому що у ній використовується метод друку. У друкованій графіці особливість полягає у тому що кожен відбиток що виходить із друкованого станка не є копією попереднього а також слугує як окремий витвір мистецтва.

Головною особливістю тиражної графіки є те що ці твори можуть бути відтворені багато разів і кожен відбиток з матриці є оригінальним витвором мистецтва. Графічні роботи можуть бути виконані чорно-білими, іноді кольоровими(наприклад з акварельною домальовкою). У результаті навколишній світ у графіці дуже виразний, але дещо умовний, образний. Самостійні, окремі твори називають станковою графікою[16].

Станкова графіка з'явилась у Європі в період пізнього середньовіччя. Зі створенням друкованого станка для книго друкування. Видатний майстер гравюру того часу є Альбрехт Дюрер. А поширилась тиражна графіка у період Відродження. Це зумовлено тим що гравюру почали активно опановувати різні митці та їх замовники які використовували гравюру завдяки своїй типажності, будь то примітивні агітаційні листи, до ілюстрацій літератури. Най розповсюдженими були

ілюстрації Біблії які використовувалися церковнослужителями для розповсюдження серед неграмотного населення.

При всій відмінності між оригінальною та тиражною графікою є і багато спільного наприклад це основні закони композиції та так звана умовність.

Умовність основна риса графічного мистецтва, яка сильно відрізняє графічне мистецтво від живопису та скульптури. Умовність по-різному проявляється в різних видах графіки. У малюнках станкової графіки умовність часто зовсім відсутня: форма і об'єм трактуються точно. Близькі до натури й тональні вирішення. У начерках, де площина тонально не проробляється, підкреслюються лише вузлові моменти, виділяються основні контрасти.

У кольорових станкових композиціях ступінь умовності об'єму і простору різний. Можна використовувати світлотінь або застосовувати колір площинно, без градації в світлотному тоні, або писати одним кольором. Об'ємність у таких випадках досягається малюнком, який підкреслює контури форми і окремі елементи.

Колір у творах станкової графіки може бути різної активності. В одних випадках композиція організовується декоративно, в інших (коли кольорове вирішення увиразнено багатством тонів) — колір створює враження живописності. Але в обох випадках він відіграє важливу роль у трактуванні художнього образу. Залежно від форми і об'єму, від поєднання теплих і холодних кольорів, їх насиченості створюється враження простору. Його завдання передати ідейний задум.[17]

Також в оригінальній графіці одна мета може бути відтворена серійно. А саме серійність несе в собі особливості композиційного рішення. Такий прийом серійності у станковій графіці вимагає урахування композиції кожного аркуша у зв'язку і послідовністю як необхідну умову логічного та концептуального розвитку теми.

Як вже зазначалось графіка поділяється на види та техніки. Основні види ми урахували це графіка оригінальна та друкована. Але також є такі види графіки як плакатна, книжкова та промислова.

До класичних технік графіки відносять малюнок і естамп.

Естамп – (що від французького перекладається як штампувати) – відтиск на папері. Зображення у цій техніці робиться безпосередньо на дошці будь якого твердого матеріалу. Наприклад дерево твердих порід, мідна дошка, цинкова, камінь, скло, та пластмаси. З цієї дошки робиться відбиток за допомогою пресу[25,с.66].

Цей вид друкованої форми з будь-якого твердого матеріалу - дерева, металу, лінолеуму – називається гравюра (від французького слова вирізати). Малюнок створюється за допомогою різних засобів наприклад різьблення або процарапування яким-небудь твердим та гострим інструментом - голкою, різцем. Залежно від матеріалу, з якого створюється друкована форма розрізняють різні види гравюри:

Ксилографія або гравюра на дереві. Самий класичний вид гравюри.

Основою для ксилографій є дерев'яна дошка малюнок на якій вирізається спеціальними різцями. Фарба наноситься на випуклі місця гравюри. При друці на папері білими залишаються ті ділянки що були вирізані різцем. Ксилографія відноситься до високого друку[4,с.72].

Гравюра на металі. Виконується на цинку, міді, сталі, заліза. Ця техніка поділяється на гравюру з травленням і без травленням. Найвідомішою та найрозповсюдженішою гравюрою на металі є офорт.

Офорт перекладається як азотна кислота. Для виготовлення гравюри металеву пластину покривають кислотостійким лаком, на якій спеціальним інструментом процарапується малюнок. Потім пластину поміщають у кислоту, яка витравлює метал у відкритих від лаку ділянках. Після травлення решту лаку знімають з пластини. Перед друком на пластину наноситься фарба, а потім гладка поверхня друкованої форми від неї очищається, в результаті чого фарба

затримується тільки в протравлених поглибленнях. При друці за допомогою преса ця фарба з поглиблених місць переноситься на папір. Таким чином, офорт є різновидом глибокого друку.

Літографія – різновид друкованої графіки, яка на відміну від ксилографії та офорту є технікою плоского друку, при якій друкарська фарба під тиском переноситься з плоскою друкованої форми на папір. В основі літографії лежить фізико-хімічний процес, що має на увазі отримання відбитка з поверхні спеціального літографського каменю, яка, завдяки відповідній обробці, набуває властивості на окремих ділянках приймати спеціальну фарбу, а на інших відштовхувати. Літографський камінь готують шліфуванням водою з піском, домагаючись або зовсім гладкій поверхні або фактурної. Малюють на камені спеціальним літографським олівцем і тушшю, використовуючи найрізноманітніші технічні прийоми: заливку, штрихування, процараповання.

Меццо-тінто – у перекладі «чорна манера». Попередньо полірована поверхня металевої дошки піддається так званому «зерніню» - покривається за допомогою напівкруглої стамески «гойдалки» безліччю дрібних поглиблень, набуваючи характерну фактуру шерохуватості. Цей процес тривалий і досить трудомісткий. При друку така дошка дає суцільний чорний тон. Існують і інші способи «зерніня» дошки. У місцях, що відповідають світлим частинам малюнка, дошку вискоблюють і вигладжують, досягаючи поступових переходів від тіні до світла. Гравюри меццо-тінто відрізняються глибиною тона та багатством світлотіньових відтінків. Меццо-тінто також слугує і для кольорового друку.

Акватинта – гравюра створюється на ретельно відполірованої мідній, цинкової або сталевій пластині, на яку наносять зображення, наприклад, сухою голкою або травленням. Далі пластину покривають зернами каніфолі або інших вогнетривких смол, після цього дошку

тримають над вогнем, поки не починають плавитися. Між розплавленої смолою залишаються просвіти чистого металу, розміри яких залежать від величини зерен і часу нагрівання. Потім пластину опускають в кислоту, яка роз'їдає крихітні ділянки металу. Покриваючи ті чи інші області дошки стійким до кислоти лаком, а потім знову опускаючи її в кислоту, гравер досягає більшої глибини травлення (місця, які перебували в кислоті довше, відповідно, будуть темніше на кінцевому відбитку). Коли необхідний результат досягнутий, поверхня дошки очищається, по ній розподіляються чорнило, надлишки яких видаляються. Пластину кладуть під прес. Проходячи по ним, вал верстата видавлює чорнило з пластини на папір.

Ліногравюра – гравюра на лінолеумі. Є найпростішим та найдоступнішим видом гравюри. За технікою виконання дуже схожа на ксилографію. Лінолеум є простим дешевим та непримхливим матеріал. Тому сучасні художники графіки надають перевагу ліногравюрі замість ксилографії. За свою довготривалість та бюджетність матеріалу.

Кожний з вищезазначених способів гравюри має свої особливості в залежності від матеріалу і використовуваних інструментів. Так, наприклад, ксилографія більш жорстка, сувора, в порівнянні з гравюрою на металі. Офорту найбільш доступне створення об'єму, простору, світла. Техніці меццо-тінто характерна глибина тону та багатство світлотіньових відтінків. Літографія ж, у порівнянні з іншими видами друкованої графіки, стоїть зовсім окремо[20].

Отже, дослідивши матеріал ми прийшли до висновку що графічні техніки різноманітні. Вони відрізняються як і по формі так і засобами виразності. Кожна техніка унікальна та має свої особливості тому художник вільний вибрати різні види та техніки графіки в залежності своїх задумів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ ЗА МОТИВАМИ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

2.1. Пошуки концептуального рішення

Спираючись на досвід видатних мистецтвознавців ми прийшли до неостаточного висновку що мистецтво завжди чіплялось за «вічні проблеми людства» які в свою чергу поділяються на:

- проблеми буття - гріх, взаємодії добра і зла, життя людини, смерть.
- епохальні події - війни, революції, мир, громадянська діяльність.
- сфера соціальних інстинктів - любов, дружба, сім'я, прагнення до влади, соціальні трансформації людини.

Саме останні дві проблеми на наш погляд є най злободенними. Багато митців минулого порушували у своїх роботах ці теми. Наприклад Товариство пересувних художніх виставок були послідовниками такого стилю як реалізм і часто зображували у своїх роботах тяжку долю селян або безглузду працю нищіїх верств населення, які отримували копійки за свій труд. Також у період епохи модерну художники звертались до цих тем, чого тільки варті художники експресіоністи у пост воєнні часи , які зображували жахи першої світової війни, обездолених ветеранів, калік, озлоблене населення яке розчарувалося у самому понятті прогрес. Та людей які перестали бути людяними.

У творчій роботі ми також хотіли підняти ці теми, та з акцентувати саме на психологічній характеристиці літературних образів засобами реалістичної графіки. За основу ми взяли досить відому повість Дж. Оруела «Колгосп тварин». Сюжет повісті досить простий у ній йдеться про революцію, яка відбулась на фермі. Революція тварин

проти людей. Революція, яка спочатку планувалась як визволення з під ярма. Революція рівності, свободи, братства. І нарешті цей бунт вдався. І запанувала ідилія в царстві тварин, ідилія з гаслами, з цілями, з гімнами. І от цю ідилію очолювали керівники, свині, в яких, як часто буває в житті, були різні погляди на розвиток революції. І якщо перші дійсно пропагандували розвиток, ідеалістичне життя, утопію. То другі навпаки почули смак влади і не захотіли ділити її з іншими тваринами. Автор в книзі описує різні класи в суспільстві як різні види тварин це деспотичні безжальні свині (авангард революції), і «безглузде і беззаперечне стадо» овець та інших тварин ферми (народні маси).

У творчій роботі перш за все ми хотіли зобразити одразу кульмінацію книги в якій свині зрадивши інтереси революції почали брати владу у свої «руки» і встановили жорстку диктатуру. Але зважаючи на контекст книги та враховуючи задум автора від цієї концепції ми відійшли.

Другий варіант був вже більш концептуальним. Планувалося зробити триптих на якому зображувалось три види антропоморфних тварин які символізували три верстви населення а саме центральна частина триптиху виділялась свиням, які символізували рушійну силу революції, ліва частина це собаки які були вартою революцій і права це вівці що символізували людські маси. Від цієї ідей ми частково відійшли, бо проаналізувавши текст собакам як окремому класу відводилося дуже мало уваги, а антропоморфність тварин тільки спантеличувала.

Тому в ході концептуальних пошуків ми обрали третій варіант. Ми зберегли форму роботи як триптих та залишивши тварин тваринами. Центральна частина як і у попередньому варіанті залишалась свиням, а бокові створи заповнювались стадом овець. Також було вирішено помістити на задньому плані портрети відомих теоретиків та

«практиків» революцій, щоб підкреслити зв'язок героїв повісті з подіями минулого.

У творчій роботі ми поставили за мету показати саме момент рівності між тваринами, але центральна частина більша її розмір становить 42x57см. а розмір бокових частин 42x50. Таким чином ми хотіли проілюструвати цитату з книги що «Усі тварини рівні, але дехто рівніше за інших...».

Отже мистецтво завжди чіплялось за «вічні проблеми людства» у своїй кваліфікаційній роботі ми спробували розкрити саме такі теми. Тому проаналізувавши кожну ідею та концептуальне рішення потрібно звертати увагу саме на деталі та правильно розставляти пріоритети, бо саме вони формують задум.

2.2. Етапи виконання кваліфікаційної роботи

Етап пошуку. Перед нами була поставлена мета створити творчу роботу за мотивами літературного твору. За онову ми обрали повість Дж. Оруела «Колгосп тварин». Та одночасно схарактеризувати літературних персонажів засобами реалістичної графіки. Тому на першому етапі, етапі пошуку та планування ми зосередились на пошуках композиційного рішення роботи. Як вже зазначалось вище нами була обрана форма роботи триптих.

На початковому етапі йшли композиційні пошуки правильної та вдалої компоновки усіх персонажів твору.

Другий етап. Етап процесу роботи або технологічний етап. На даному етапі роботи вже було розпочато створення роботи. Визначившись з розміром створ для триптиху, ми приступили безпосередньо до віконня роботи. Після затвердження ескіза, робота була перенесена на свій визначеній формат. Так як робота виконувалась

у граничній техніці матеріали були відповідні, туш перо, в деяких випадках гелеві ручки.

Після того як на чистовому форматі були закомпоновані тварини, а саме ми хотіли передати психологічну напруженість та суєту стада сільських тварин. Але щоб розбавити статичних тварин, на задньому плані було розташовано ритм портретів різних революційних діячів, щоб додати роботі більшій динаміці.

Так як робота виконана засобами реалістичної графіки, нами було обрано метод штрихування.

Штрихування - один з найбільш цінних інструментів для створення обсягу і текстури у графічному творі. Вона використовується для того, щоб створити відчуття перспективи і контур[7].

Паралельне штрихування є однією з основних форм штрихування, і воно як і раніше є ефективним способом виділення темних і світлих ділянок графіки. Складається з лав паралельних ліній, розташованих впритул один до одного. Зазвичай лінії вертикальні, але вони можуть бути під будь-яким кутом. При збільшенні щільності нанесення ліній область буде здаватися темніше, що створює обсяг графічного твору.

При виконанні роботи ми використовували штрих як засіб виразності графічного твору. Штрихування роботи продовжувалось декількома етапами. Спочатку штрихом «заливши» всю поверхню залишивши лише найсвітліші частини тварин (освітлювану частину). Визначившись із тим де найсвітліші і найтемніші частини композицій, було продовжено набирати тон за допомогою штриха, який ніби накладався один на другий тим самим утворюючи так звану «сітку». Окрему увагу ми приділили і портретам на задньому плані. Портрети які були найголовнішими і більш всього підходити до теми були більш пропрацьовані та деталізовані.

Останнім етапом створення творчої роботи була доробка деталей та оформлення роботи. При оформленні графіки ми застосували

паспарту. Воно акцентує увагу на роботі а також розширює її. До того ж завдяки паспарту робота не доторкається до скла, що дуже важливо для збереження графічного зображення . Рамку вибирали виходячи із загальної стилістики роботи. Ми як правило для графіки, використовували більш тонку та просту раму, ніж для оформлення живопису. Так як робота монохромна, ми використовували вузький простий профіль із натурального дерева. Така рама підкреслює витонченість і тонкість лінії графічної роботи.

Отже проаналізувавши усі етапи роботи можна зробити наступні висновки: Робота над реалістичним графічним твором є складний та кропіткій процес, що вимагає детального вивчення основ композицій та перспективи, майстерного опанування техніками штрихування, тушю та пером. А також вдалого оформлення роботи яке б не руйнувало задум. Мистецтву графіки притаманні особливі образи і асоціації, що пов'язані з художнім мисленням митця та його мисленням в матеріалі й естетичним відчуттям.

ВИСНОВКИ

Графіка це вид образотворчого мистецтва, що включає в себе малюнок і друковані художні твори (різноманітні види гравюри), що ґрунтуються на мистецтві малюнка, але які володіють власними образотворчими засобами і виразними можливостями.

Основними виражальними засобами оригінальної графіки завжди були лінія, пляма, крапка, штрих, освітлення і тон. Вони є невід'ємною складовою у створенні оригінального твору, здатність передавати різний настрій та стан, акцентувати увагу на різних об'єктах та деталях у роботі. Залежно від сюжету, художник має вміти вірно обрати виражальні прийоми, з акцентувати зір глядача саме на тому об'єкті, що розкриває сенс композиції.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи ми прийшли до висновку що графіка, як один з видів образотворчого мистецтва, у ході свого історичного розвитку зазнала значних змін у порівнянні з тим, якою була на початку свого виникнення. Чим ближче до сьогодення, тим більше різновидів, прийомів та технік було винайдено художниками-графіками, завдяки чому у наш час ми маємо чималий досвід та вибір технік створення графічних робіт, що дозволяє вільно реалізовувати творчі ідеї та розвивати художні навички та уміння.

Поставивши перед собою мету створити психологічну характеристику літературних образів засобами реалістичної графіки ми обрали повість Джорджа Оруелла «Колгосп тварин» як відправку точку творчої роботи. Творча робота виконувалась в кілька етапів. Початок роботи був пов'язаний з ескізними пошуками загальної концептуальної ідеї, після чого йшла розробка графічного твору в матеріалі. Форма роботи була обрана триптих. Кожну створку триптиху ми намагалися створити як цілісну композицію. В сумі після дослідження тексту та виконанні усіх етапів творчої роботи була досягнута поставлена мета.

Отже, дослідивши матеріал ми прийшли до висновку що графічні техніки різноманітні. Вони відрізняються як і по формі так і засобами виразності. Кожна техніка унікальна та має свої особливості тому художник вільний вибирати різні види та техніки графіки в залежності своїх задумів.

Мистецтво – є одним з найяскравіших і найважливіших явищ в житті суспільства. Воно починає бути невід’ємною частинкою людської творчої діяльності, яка відіграє важливу роль у житті суспільства, а не тільки у розвитку однієї людини. Саме тому у даній темі ми намагались дослідити і розповісти про всі особливості у створенні художнього образу графічного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнхейм Р. Мистецтво та візуальне сприйняття / Р. Арнхейм. – Москва: Архітектура, 2007. – 392 с.
2. Богомольний Н. Я. Техніка офорта / Н. Я. Богомольний, А. В. Чебікін. – Київ: Вища школа, 1997. – 68 с.
3. Бушак С. М. Історичний жанр [Електронний ресурс] / Станіслав Михайлович Бушак. // Енциклопедія сучасної України. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12793.
4. Верхоланцев М. М. Прикладное и станковое в гравюре на дереве / Михайло Михайлович Верхоланцев. // Искусство Евразии. – 2019. – №1. – С. 71 – 76.
5. Гусакова И. М. Взаимосвязь рисунка и чертежа в истории изобразительной деятельности / Ирина Михайловна Гусакова. // Перспективы науки и образования. – 2018. – №1. – С. 211 – 213.
6. Эшер М. К. Графика переклад з нім./ Мауриц Корнелиус Эшер. – М.: Арт-родник, 2009. – 12 с.
7. Єпішин О. Різновиди штрихування у малюнку [Електронний ресурс] / ОлексійЄпішин. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://zaholstom.ru/?page_id=2233.
8. Железняк С. М. Образотворче мистецтво / Сергій Миколайович Железняк. – К.: Генеза, 2014. – 112 с. .
9. Запаско Я. П. Гравюра [Електронний ресурс] / Яким Прохорович Запаско // Енциклопедія сучасної України. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=26799.
10. Звонцов В. О. Офорт. Техника, история / В. О. Звонцов, В. П. Шестко. – М.: Аврора, 2004. – 5 с.
11. Костенко Т. В. Основи композиції та тримірного

формоутворення. Навчально-методичний посібник. / Тетяна Вікторівна Костенко. // Вісник ХДАДМ. – 2003. – №4. – С. 6 – 12.

12. Костенко О. Є. Життєдіяльність Сергія Пилиповича Конончука (1912—1941) — українського графіка першої половини ХХ століття. Робота в Київську МАН «Дослідник». — К., 2011.

13. Кузнецова Е. В. Исторический и батальный жанр / Елена Владимировна Кузнецова. – М.: Просвещение, 1992. – 45 с.

14. Небесник І. І. Художня освіта на Закарпатті у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект /; Львів. акад. мистецтв. - Ужгород : Закарпаття, 2000. - 166 с. - Бібліогр.: 265 назв. - укр.

15. Образотворче мистецтво :енцикл. ілюстр. словник-довідник / упоряд. А. Пасічний. Київ : Факт, 2007. 678 с.: іл.

16. Петрініч Н. М. Гравюра в поліграфії / Наталля Миколаївна Петрініч. // Вісник ХДАДМ. – 2007. – №2. – С. 88 – 89.

17. Побудова однофігурної композиції Принципи побудови однофігурної композиції.-Режим доступу до ресурсу[Електроннийресурс] <https://studfile.net/preview/5453999/page:11/>

18. Поль Р. Конфликт интерпретации переклад з франц./ Рикер Поль. – М.: Академический проект, 2008. – 63 с.

19. Резніченко М.І., Твердохлібова Я.М. Художня графіка :Навчально-методичний посібник для студентів художньо-графічних факультетів. Тернопіль :Навчальна книга – Богдан, 2011.

20. Традиційні техніки графіки.-Режим доступу до ресурсу [Електронний ресурс] <http://www.pedahohikam.net/nervs-1493-1.html>

21. СавельеваА. Японская гравюра и живопись / Аанна Савельева. – М.: СЗКЭО, 2007. – 37 с. – (Мастера и шедевры).

22. Сокольникова Н. М. Изобразительное искусство и основы композиции / Нина Михайловна Сокольникова. – Обнинск: Титул, 1998.

23. Фаворский В. А. О искусстве, о книге, о гравюре / Владимир Андреевич Фаворский. – М.: Просвещение, 1996.

24. Храмова-Баранова О. Л. Становлення і розвиток монотипії як засобу графічної виразності у мистецтві / О. Л. Храмова-Баранова, С. Є. Куколь. // Вісник ХДАДМ. – 2016. – №6. – С. 38 – 40.
25. Чорнецький Р. В. Техніки та прийоми глибокого друку / Роман Володимирович Чорнецький. – Тернопіль: Горлиця, 2005. – 66 с.
26. Шаров В. А. Академическое обучение изобразительному искусству / Владимир Александрович Шаров. – М: Эксмо, 2018. – 55 с.
27. Шишкіна Є. К. Особливості виготовлення дерев'яних та металевих гравірованих друкарських форм в Європі в середині XV—XVIII ст. / Євгенія Костянтинівна Шишкіна. // Грані. – 2015. – №3. – С. 169 – 173.